Arnošt Mischler: Grundzüge einer allgemeinen staatlichen Arbeitsvermittlung für Oesterreich. (Archiv für soziale Gesetzgebung und Statistik, sv. 15.)

Profesor štýrskohradecké university Arnošt Mischler rozvádí v obšírném článku zásady, kterými se řídil, jakožto člen poradního pracovního sboru při úřadě pro statistiku práce, při vypracování svého referátu o návrhu na prostředkování práce. Již v roce 1895 byla v poslanecké sněmovně říšské rady přijata resoluce vyzývající vládu k zákonodárné úpravě prostředkování práce. Účinkem této resoluce bylo především zavedení soustavné statistiky v oboru prostředkování práce. Později předložil úřad pro statistiku práce poradnímu sboru zvláštní osnovu o prostředkování služeb a míst. Osnova tato rozeznávala mezi živnostenským sprostředkovatelstvím, jež mělo býti koncesováno a volnému dozoru státnímu podrobeno, a sprostředkovatelstvím bez tendencí výdělečných, jež by bylo opět spolkové, společenstevní a komunální. Toto poslední mělo zařízeno býti ve všech obcích s více než 30.000 obyvately a ve správě jeho uskutečněna býti měla zásada parity živlu zaměstnavatelského a zaměstnanců. Výbor pracovní radou k projednávání této osnovy zvolený zaujal však stanovisko, že otázku prostředkování práce lze jen tehdy se zdarem rozřešiti, bude-li po celé říši zřízena soustavná síť sprostředkovatelen, což ovšem lze docíliti jen tehdy, uváže-li se v úkol tento stát sám. Prostředkování práce mělo se státi odvětvím státní správy. Jakmile výbor zaujal toto zásadní stanovisko, bylo ovšem třeba zodpovědíti některé předběžné otázky. Proto výbor nesdělal hotovou osnovu zákona, nýbrž vytýčil jen základní zásady, jež pro budoucí úpravu zákonnou měly býti směrodatnými. Především jednalo se o choulostivou otázku kompetence mezi říšskou radou a sněmy jednotlivých království a zemí. Mischler rozhoduje spornou tuto otázku ve prospěch příslušnosti říšské rady. Dále jednalo se o to, nemá-li zůstaveno býti řešení této otázky obcím. To se však neodporučuje z mnohých důvodů, jednak pro příliš značné rozdíly velikosti obcí, různost provádění, nedostatek vzájemné organisace a t. d. Prostředkování práce mnohem dokonaleji provésti lze na podkladě větších territorií než na podkladě komunálném.

Myšlénka státního prostředkování práce jakožto odvětví správy veřejné zdá se snad býti poněkud radikální a zaváněti různými hesly socialismu; ale ve skutečnosti jest předpoklad, že každému, kdo pracovati chce, má býti příležitost ku práci poskytnuta, v zákonodárství našem vlastně uznán. Praví-li domovský zákon z r. 1863, že ti, kdo o chudinskou podporu se ucházejí a ku práci jsou schopni, mohou ku vhodné práci i mocí býti přinuceni, předpokládá zde, že nezaměstnanosť není dobrovolná, nýbrž že každý nezaměstnanec vlastně práce se štítí. Podobně dle zákona tuláckého z r. 1885 mohou určité osoby býti nuceny k podání průkazu v dané lhůtě, že si opatřily výživu. Tedy opět předpoklad, že každý, kdo pracovati chce, práci najde. Podobná myšlénka proniká i postrkovým zákonem z r. 1871.

Jest však známo, že předpoklad tento jest vratký, že naopak nedobrovolná nezaměstnanost jest problemem sociálním. Tím duch positivního zákonodárství jest ve sporu se skutečnými poměry, i jest třeba uvésti obé v soulad. To stane se právě prostředkováním práce jakožto odvětvím státní správy. Tím není však ještě řečeno, že by stát měl povinnost každému práci zaopatřiti, tedy i o příležitost ku práci se starati. Dnešní řád společenský nezná žádného práva na práci a tedy také nezná povinnosti státu, aby práci opatřoval. Avšak stát může působiti k tomu, aby daná příležitost ku práci skutečně byla využitkována, on může prostředkování mezi práci hledajícími a nabízejícími v mezích skutečné poptávky a nabídky organisovati. Tím vyplněna bude jen mezera zející dosud v soustavě našeho zákonodárství.

Státní prostředkování práce myšleno jest subsidiárně. Zůstavuje se totiž v platnosti i jiné prostředkování, pokud kde jest organisováno a pokud přispůsobí se co do hlavních zásad prostředkování státnímu. Jen tam, kde ho není, nastoupí prostředkování státní, tak aby vytvořena byla úplná síť spro-

středkovacích ústavů. Námitka těžkopádnosti a byrokratičnosti jest zde právě tak licha jako v jiných osvědčených oborech působnosti státní.

Spolučinnost obcí ovšem jest nutna a může býti zákonem přikázána v oboru přenesené obecní působnosti.

Státní prostředkování rozvrstveno jest ve tři instance: v ústavy territoriální, střední a ústřední, které však co do výkonů sprostředkovacích nestojí v poměru nadřízenosti a podřízenosti. Ústavy territoriální mají za úkol vlastní činnost sprostředkovací (nikoliv jen pouhé ohlašování uprázdněných míst). Obvod území, na který by se působnost jednotlivého ústavu vztahovala, by mohl býti buď politický okres neb kraj. Při každém ústavě spolupůsobí správní výbor volený z poloviny od zaměstnatelů, z poloviny od dělníků dle obdoby voleb do okresních nemocenských pokladen.

Ústřednímu úřadu při ministerstvě obchodu přísluší vrchní dozor nad sprostředkovacími ústavy jakož i regulování nabídky a poptávky po práci po celé říši. Střední orgány při politických úřadech druhé stolice měly by za účel sprostředkovati styk mezi úřadem ústředním a úřady okresními, složení jich odpovídalo by rovněž zá-adě parity.

Hlavní zásady, jimiž ústavy pro sprostředkování práce říditi se mají, jsou všeobecnost co do oborů zaměstnání, jež má býti předmětem činnosti sprostředkovací, dobrovolnost co do používání sprostředkovatelen a bezplatplatnost. Při vypuknutí stávky má v každém jednotlivém případě správní výbor sprostředkovatelny rozhodnouti, má-li tato v dotyčném oboru činnost svou zastaviti, čili nic. Soukromé výdělkové sprostředkovatelny nemají na dále vůbec býti povolovány, dosud trvající pak podrobeny ostrému dozoru státnímu. Také prostředkování práce společenstevní dle § 106. živn. ř. má býti přispůsobeno těmto zásadám. Prostředkovací činnost spolků, obcí a zemí zůstane zamýšleným zákonem nedotčena, i mohou útvary života schopné tohoto druhu potrvati vedle ústavů státních a zůstati s nimi ve vzájemném styku. Ústavy, které dobrovolně podřídí se platným zásadám státního prostředkování práce, vstoupiti mohou úplně na místo ústavů státních a mohou požívati státní subvence.

Autor přichází k otázce, jakou naději na úspěch má zamýšlený návrh na státní sprostředkování práce a zabývá se jednotlivými námitkami proti němu činěnými. Proti mínění, jímž vindikuje se prostředkování práce jen ve prospěch sociální politiky kommunální, lze namítnouti, že zpravidla obce — až na několik hlavních měst — jsou k úkolu tomuto příliš malé a slabé. Pokud se týká tak zvaných okresních stravoven, třeba uvážiti, že ústavy toho druhu jsou jen v některých zemích, a že prostředkování práce jest teprve jich úkolem druhořadným a že obmezeno jest jen na živly, pro něž stravovny tyto jsou zřízeny. Námitky proti stejnoměrnému zastoupení živlu zaměstnavatelského a dělnického, ať vycházejí odkudkoli, jsou jistě jednostranny. Potřeba organisovaného prostředkování práce jeví se zejména při maloprůmyslu, zemědělství a čeledi, a osnova připraveného zákona, ať konečný osud její jest jakýkoliv, zavdá aspoň příležitost k vážnému uvažování o této otázce, jejíž rozřešení jest dojista věcí nedaleké budoucnosti.

C. H.